

TEKİN AKALIN

VACİT İMAMOĞLU*

ODTÜ Mimarlık Bölümü'ndeki adıyla "Tekin Bey", gerçek bir beyefendi olarak geldi geçti aramızdan. Yıllar önce ikinci sınıfta okurken mimari tasarım dersinde hocam oldu. O ders yılı bittikten sonra da İzmir'in Çeşme kasabasına bağlı İldırı Köyü'nde yaptığımız yaz stajını yönetti. İki ay boyunca, elektriği, yolu olmayan köyde ele avuca sığmaz 35-40 mimarlık öğrencisinin her türlü (yatma, yeme-içme, gezme, sağlık) sorunuyla başedip, bir müze ve misafirhane binasını yapıp bitirmemizi sağladı. Eşi ve iki çocuğunun da katıldığı bu macerada, öğrencilerini kendi ailesinden hiç ayırmadı ve tüm grubun unutamayacağı kadar güzel anılar edinmesini sağladı.

Tekin Bey 1960'lı yıllarda ODTÜ'de çeşitli tasarım dersleri verdi. Eşinden ayrıldıktan sonra, çocuk yaştaki oğlu Selim'i alıp Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. Bir taraftan oğluna baktı, bir taraftan öğretim üyeliği ve mimarlık yaptı. Uzun bir süre orada çalıştıktan sonra emekli olup Türkiye'ye döndü. ODTÜ Mimarlık Bölümü'ne gelip seçmeli dersler verdi, bölümün çeşitli faaliyetlerine katıldı, jürilerine girdi.

Öğrenciliğim sırasında kendisine hep sevgi ve saygı duydum, ama asıl yakınlığımız onun emekliliğinden sonraki dönemde oldu. Gerek lisans öğrencilerine seçmeli olarak verdiği "serbest el çizim" derslerinde, gerek jürilerde gençlere gösterdiği anlayış, sevgi ve ilgi inanılmaz derecede güzeldi. Sevecen ve olgun kişiliğiyle hem derslerinde, hem diğer ortamlarda onlara kendi yaptığı projeleri, mimari çizim ve perspektif örneklerini gösteriyor, konuya yoğunlaşıp, yeteri kadar emek verirlerse kendilerinin de bu tür proje ve çizim yapabileceklerini, böylece hem yaptıkları işten daha çok zevk alacaklarını, hem de düşüncelerini başkalarına daha iyi sunabileceklerini anlatıyordu. Ayrıca fırsat çıktıkça kendi mimarlık deneyimlerini, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki deneyimlerini anlatıyor, mimarlığın önemini, renkli ve etkileyici yanlarını gösteriyor; eğitimlerini ve kişiliklerini geliştirebilmeleri için onlara yol gösterip, cesaret veriyordu. Hastalığının ileri aşamalarına geldiği, gücünün tükendiği günlerde bile derslerine muntazam devam etti.

Tekin Bey sakin yaratılışlı, müzik ve güzel sanatlara yeteneği olan bir mimardı. Anlattığına göre, lise çağındayken ailesinin ve babasının karşı koymasına karşın (otoriter bir kişiliği olan babası o zamanlar İstanbul savcılığı yapıyormuş) arkadaşlarıyla kurduğu bir orkestrada akordiyon çalıp hayatını kazanmış. Ölünceye kadar da müzikten hiç vazgeçmemiş. Liseyi bitirince İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nde okumaya karar vermiş. "İsyankâr" demesek de özgürlüğüne ve bağımsızlığına düşkün güçlü kişiliği, resim ve iyi çizim yapma yeteneği mimarlık eğitiminde mutlu olmasına yardım etmiş, ömrü boyunca da bu işi zevkle yapıp, tadını çıkarmış.

Tekin Bey'in her türlü yeniliğe, her türlü düşünce ve görüşe açık olan ama bir bakıma da ayağı yere basan bir mimar olduğunu düşünüyorum. Ömrünün büyük bölümünü Amerika'da geçirmiş olsa da Türkiye'den ve ODTÜ'den hiç kopmadı. Buradaki öğrencilerinin yetenek ve zekalarını hep övdü ve takdir etti. Onlara hep arkadaşları olarak yaklaştı; iyi eğitimin karşılıklı sevgi, saygı ve güvene dayandığını kendi yaşamıyla hepimize gösterdi. Kendisini, yetenekleri, duyarlı, ince kişiliğiyle hep saygı ve sevgiyle anacağız.

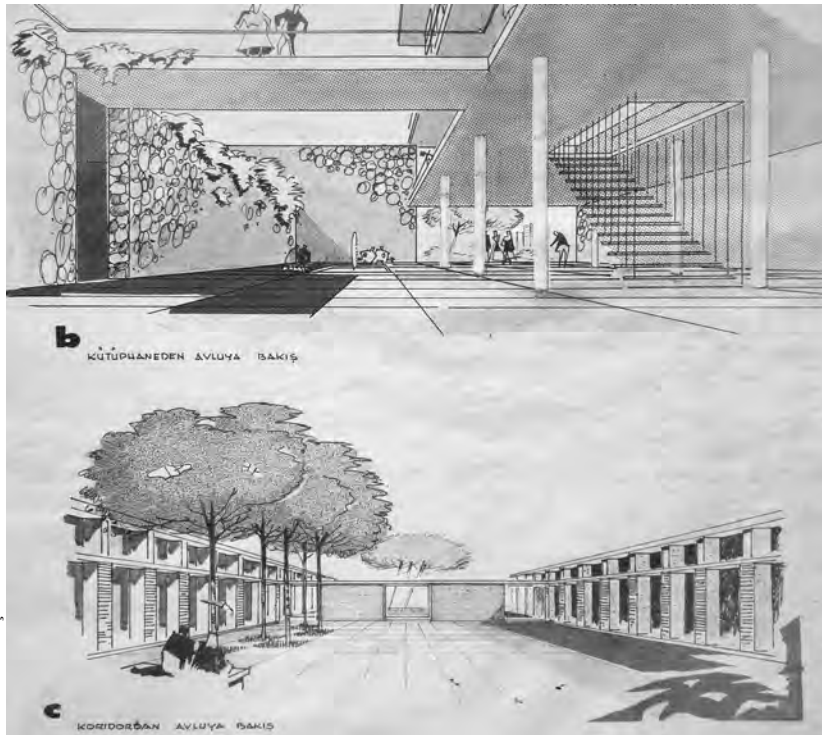

MF Dekanlığı

TEKİN AKALIN

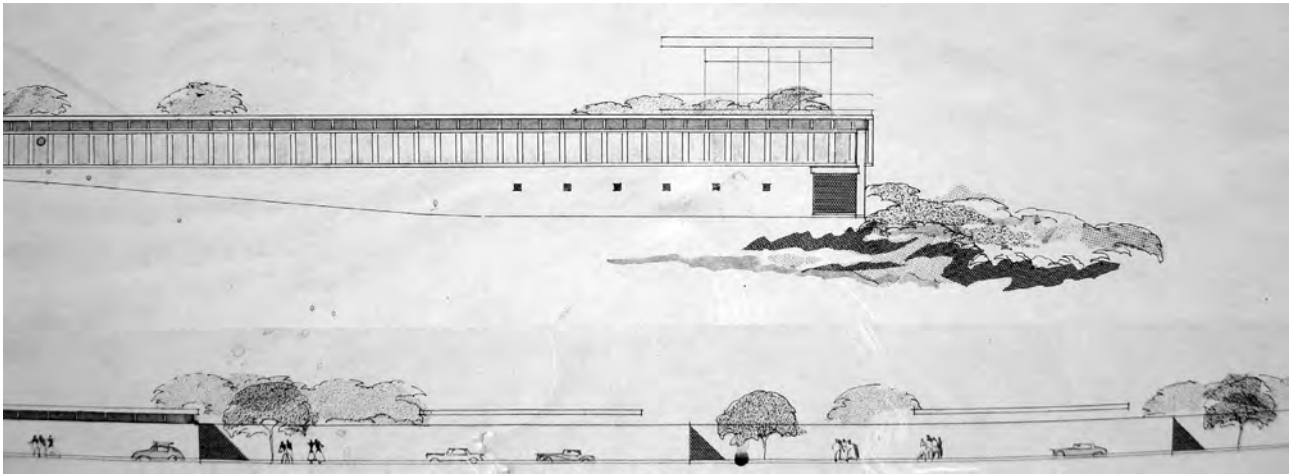
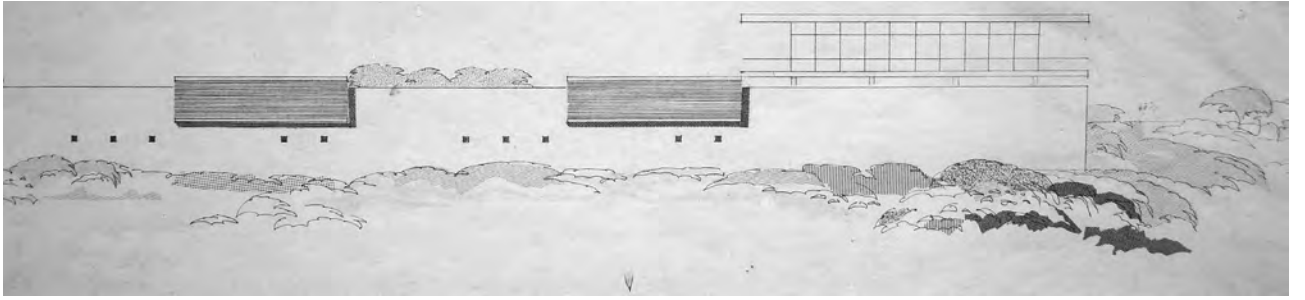
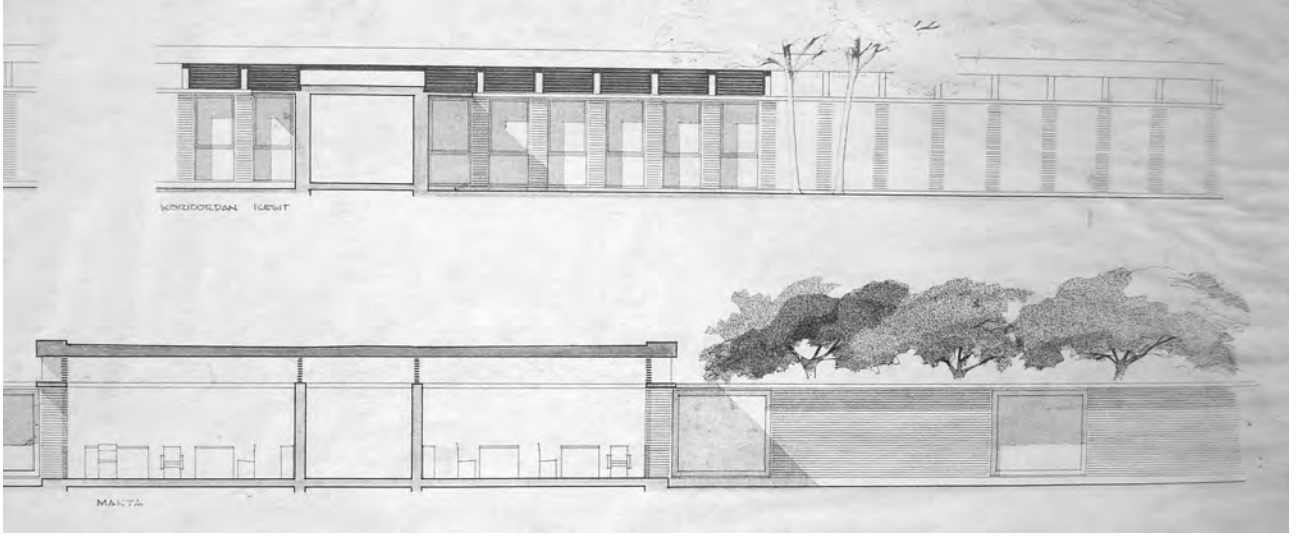
1928- 11 Aralık 2006, Ankara

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Bölümü.

M. Balamir Arşivi

Ankara Test Araştırma, perspektifler (1961).

**TEKİN HOCA, BERRAK HOCA,
FEYYAZ HOCA**

NURİ ARIKOĞLU*

Geçen hafta sonunda, Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin bir etkinliği nedeni ile Hasanoğlan'daki Köy Enstitüsü kampusunda birlikte olduğumuz, yaşlarına rağmen enerji ve mücadele dolu Köy Enstitüsü mezunları öğretmenlerin pek hoşlanmamasına rağmen, artık "Hoca" lafı biz ODTÜ'lülerin dillerine pelesenk olmuş, kullanıyoruz. Alışkanlık işte... Ardında irtica barındırmıyor, diye düşünüyorum.

2006 yılının sonuna doğru peşpeşe kaybettiğimiz sevgili hocalarımızın hatıraları önünde saygı ile eğiliyorum.

1961 yılının Eylül ayı.

Nerede ise 46 yıl olmuş bizim sınıfın Tekin Hoca ile tanışması.

Büyük Millet Meclisi'nin arka bahçesinde, Ayrancı sırtlarına doğru yerleştirilmiş son barakalardan birinde. Mimarlık birinci sınıf stüdyomuzda.

Bizim stüdyonun üç hocasının en genci idi; veya biz öyle görüyorduk.

Prof. Switser, sevgili Dünder Elbruz ve Tekin Hoca.

Tekin Hoca'yı nedense kendimize daha yakın hissederdik

Çizim aletleri ile ilk hafta tanıştık. T cetveli, gönyeler, tahta çizim kalemleri. Bilgisayar daha ufukta yoktu. Tahta çizim kalem önemli! Uçları çakı, jilet, maket bıçağı ile nasıl açılır?. Zımpara yardımı ile uçlar nasıl çizim kıvamına getirilir?. Kağıt üzerinde nasıl yuvarlanarak çizilir?

Artık kendimizi kalem yardımı ile çizgilerle ifade etmemiz gerekiyordu. Kalem, kağıt, çizgi, ayrıntı, düşünceden tasarıma doğru ince esprilerle yönlendirirlerdi bizleri.

Üniversiteye başladığım ilk gün bir büyük hüsrana ve şaşkınlığa benim için. TBMM arkasında Meclis müştemilatının kullanılmayan yapıları arasına birkaç da baraka eklemişler, al sana üniversite.

Halbuki Ankara'daki diğer üniversiteyi biliyorum. Ankara Üniversitesi'ni, fakülte binalarını biliyorum. Ne görkemli. Bir de bizimkine bak.

** ODTÜ Mimarlık Bölümü Yarı-zamanlı Öğretim Üyesi; 1966 Mezunu.

M. Balamir Arşivi

Dikmen Caddesi'nde Meclisi'n yan arka kapılarından birinden giriyorsunuz. Müştemilat; çamaşırhane, depolar, ısı merkezi, hurdalık, curuf deposu ve "Vezüv" marka gaz sobaları ile ısıtılan barakalar.

Soba üzerinde aydinger arası pastırma yapmayı daha sonra keşfettik.

Birinci sınıf barakası Meclis hurdalığı manzaralı ama diğerlerinden daha yüksekte.

Zamanla zarfın değil de içindekinin önemli olduğunu bize o barakada geçirdiğimiz günler ve bu hocalar öğretti. Sabırla, sevecenlikle ve en önemlisi espri ile.

1961'deki o şaşkın günlerimde sanki her şey bir komedi idi.

İşte bizler bu şaşkınlık içindeyken, Berrak'ın muzip mütebessim yüzüyle karşılaştık.

Onlar ikinci sınıftalardı ve barakalardan sabit müştemilata terfi etmişlerdi. Durumlarını kesinleştirmişlerdi sanki, bizim gibi muvakkat değillerdi. Belki de muzip tebessümü bundandı diye düşünmüşümdür.

Çünkü Berrak benim için çalışkanlığı, mesleki sorumluluğu, sahipleniciliği ve diğer güzelliklerinin yanında, hep sevimli bir muzip tebessümdü o müştemilattaki barakalardan oluşmuş kampusta.

Yeni kampusa iki sene sonra taşındık.

Feyyaz Hoca ile 1972 yılında tanıştım, benim de yarım zamanlı görev aldığım 2. sınıf stüdyolarında.

Feyyaz Hoca yeni kampusa bir yeni kıtadan, Avustralya'dan gelmişti.

Hocamın bir çok hobi ile donattığı doğal bir öğretici kişiliği vardı.

Benim en dikkatimi çeken özelliği; mimarinin en karmaşık, en çapraşık kavramlarını en basitleştirilmiş bir şekilde espri ile sarmalanmış olarak sunması idi.

Rahmetli Dünder Elbruz gibi Feyyaz Hoca da öğrenciler için koruyucu, yönlendirici bir 'dert babası' idi.

Diğer güzelliklerinin yanında, hep bir espridir, bir tebessümdür benim hatırladığım onlardan.

Işıklar içinde olsunlar.

27 Haziran 2007, Ankara

BERRAK ABLA

ALİ CENGİZKAN*

Kullanmadığı ön adıyla Emine Berrak Seren, sakin, ama arkadaş canlısı, esprili ve heyecanlı karakteri ile tanındı. 1966'da mezun olduğu ODTÜ Mimarlık Bölümü'ne 1990'lı yıllarda geri döndü; üçüncü sınıf tasarım stüdyolarında, yarı-zamanlı öğretim üyesi kimliği ve tam-zamanlı öğretim üyesi kapasitesi ile, kendi grubunu yıllarca başarıyla yürüttü. Öğrenci ile çok iyi ilişkiler kuran hocamız, yıllarca TMMOB Mimarlar Odası'nun UIA Çalışma Grupları'nın en etkin olanlarından biri olarak tanımladığı Sağlık Çalışma Grubu (UIA WP Public Health Group) Türkiye danışmanlığını da başarıyla sürdürdü: Araştırılsa, 'özürlüler ve mimarlık', 'hastane yapıları', 'sağlık yapıları mimarisi', 'kaplıcalar ve tedavi merkezleri' benzeri başlıklar altında, uygulama ve teorik görüşleri ile bir uzmanlık alanındaki boşluğu Türkiye'de ve Türkiye dışında nasıl doldurduğu ortaya çıkacak. Uygulama

ile olan sürekli ve kopmayan bağı, onu akademik olan ve akademik sanılanla sık sık karşı karşıya getirdi; görüşlerini kendisine duyulan tepkiye karşı yüreklince dillendirdi; bunu yaparken ironik duruşunu ve gevrek gülüşünü de hiç eksik etmedi.

"Turkish Delights" başlıklı yorumunda Peter Scher, UIA 2005 Kongresi kapsamındaki Sağlık Çalışma Grubu toplantılarını özetlerken, Berrak Seren'den şöyle sözediyor (1), aynen alıyorum:

"This year's seminar of the UIA-WHO Public Health Group took place within the UIA (International Union of Architects) Congress in İstanbul. The Congress is a triennial fiesta attracting many thousands of architects and students from all countries of the world. Over six days, hundreds of presentations, special events and exhibitions are staged all over the city, ranging from the official opening banquet and prime ministerial speech

MF Dekanlığı

BERRAK SEREN

1941, İstanbul – 27 Aralık 2006, Ankara

* Doç.Dr., ODTÜ Mimarlık Bölümü.

Eylül 2006, MF Fotoğraf Arşivi.

to the trade and fringe exhibitions and student demonstrations. This wealth of unmissable but ever-clashing opportunities was poured into the architectural and urban richness of İstanbul.

“Congress Valley” was the venue for the main professional gatherings, a campus of modern halls and landscaping overlooking the Bosphorus, just north of the city centre. The PHG Seminar was in the one old building in the valley.

1. (http://findarticles.com/p/articles/mi_qa4028/is_200511/ai_n15869885; 27.06.2007)

* Öğr. Gör., ODTÜ Mimarlık Bölümü.

Designed at the beginning of the 20th century as an army barracks by the British architect W. James Smith, it is now the İstanbul Technical University. Berrak Seren, the longstanding Turkish member of the PHG, was the excellent co-ordinator of the stimulating seminar and visits to hospitals.”

Nur içinde olsun.

BERRAK SEREN VE BEN...

ERKİN AYTAÇ*

Berrak Seren’le birlikte 10 yıl süreyle Mimarlık Bölümü’nde 3. sınıf Mimari Tasarım Dersi’nde stüdyo çalışmalarını beraber sürdürdük. Kimi zaman sadece iki kişi, bazen de aramıza katılan diğer bir öğretim elemanı ile üç kişilik bir grup olurduk. Berrak Seren’in kayıbdan sonra, tüm bu yıllar göz açıp kaparcasına giderken, öğrencilerle ve diğer fakülte mensuplarıyla birlikte paylaştığımız anların sonsuza dek sürecekmis hissine yanlışlıkla kapıldığımı düşündüm. Berrak Seren’le geçen her sene bana aynı canlılıkta ve tazelikte gelirdi, her döneme her projeye heyecanla başladık, ondaki heves ve heyecan beni etkiler, tartışmalı geçen mimari eleştiri süreçlerinde bile bilgi birikimi ve deneyimi önünde her daim saygıyla eğilirdim. Başım sıkışınca, yorulunca, sıkılınca dert etmezdim: Berrak hoca vardı... Toplumsal sorumluluk duygusu, insanlara karşı bireysel hoşgörüsü, çalışma enerjisi, emeğini ve zamanını sakınmaması ve de ‘aksi ve inatçı Erkin’ olduğum

zamanlardaki sonsuz sabrı ile kurtarıcımdı, artık yok... Bencilce ve gizlice kendi adıma üzüldüğüm, hafızamda o kadar canlı ki, O'nun için üzülmeye daha henüz başlamadım!

BERRAK SEREN

NESRİN AYGÜN*

Sevgili Berrak Seren'in aramızdan çok erken ayrıldığını üzüntü ile öğrendim. Ankara Üniversitesi'nde birlikte çalıştık, acı-tatlı bir çok anılarımız oldu. Biz 8 çaylak mimar için bazen

sert, bazen yumuşacık, şefkatli bir şef idi. Mimari projelerde nasıl program hazırlanacağını, her projenin çizimden önce nasıl ince ince araştırılması gerektiğini ondan öğrendik. Oysa biz, hemen tasarım yapmak istiyorduk, artık mimardık ya! Takım çalışmasını da tüm tartışmalarımıza karşın sürdürmemizi isterdi. Gençlere bir şeyler öğretmeyi çok seviyordu. Rahmetli Önder Ağabey de üniversitede en sevdiğim hocamdı; eşi Berrak Abla da iş hayatımda bana yol gösterici oldu. İkisini de sevgiyle anıyorum.

A. Cengizkan Arşivi

FEYYAZ ERPİ

1923 - 3 Ocak 2006, Ankara

FEYYAZ ERPİ

SUHA ÖZKAN**

Nezihe Hanım'a Başsağlığı dilekleri ile.

Feyyaz Bey ve (Nezihe Hanım'ın) ODTÜ'ye gelişlerinde ben 5. sınıfta idim. Haluk Pamir'lerin sınıfına gittiğinde oralarda bir değişiklik olduğunu izliyorduk. Yepyeni bir öğrenci-öğretim üyesi ilişkisi geliyordu. Öğrencileri evlerine çağırılırdı. Bu çağrı öğrencilerin edilgen, üzerlerinde baskı kurulması gereken bir alt sınıf değil, birer dost ve müstakbel meslektaş olduklarının kabulü ve onları çok ciddiye aldıklarının somut göstergesi idi. Bu davranışları bize çok şeyler söylemişti ve bir ODTÜ geleneğinin başlamasında onların yolunu izleyerek bizler, o zamanın genç öğretim üyeleri de katılmıştık. Öğrencilerimiz bizim toplumsal ve özel ortamımızın parçaları olmuşlardı.

Öğrencileri evimizde ağırlamayı ve onlarla ders saatleri dışında söyleşmeyi; sorunlarını, meraklarını, tutkularını dostça öğrenmeyi Feyyaz Bey ve Nezihe Hanım'dan öğrenmiştik. Her öğrenci grubuna öğretim üyelerinden

de birkaç çift katarlar ve akşam davetini renklendirirlerdi. Nezihe Hanım her zaman olduğu olağanüstü nazik bir ev sahibesi idi. Yüzünden gülümseme, dudaklarından içten kahkahası hiç eksik olmazdı. Onların Avustralya anıları kendi evlerini kendilerinin nasıl yaptıkları bize Safari tadında sıra dışı öyküler gibi gelirdi.

Bahçelievler'de teras katındaki evlerinin her köşesi tasarlanmış ve tam anlamı ile oraya göre ısmarlama üretilmişti. Merakla ayrıntıları izledik. Yapılanlar ölçekli, hoş 1950'ler tadında som gereçlerle doğal, alçak gönüllü tasarımlardı. Feyyaz Bey, hoparlörlerin önündeki kumaş korumayı sevmeyiz, onları yalın kendi işlevsel dışavurumları ile severdi. Biz de hemen eve gidip müzik setinin velkroli hoparlör kapaklarını söker, onları işlevsel kılar ve yalınlaştırırken Feyyaz Bey'le yakınlaştık. Niye Pioneer'in tasarımına mahkum olacaktık. Kapağı söker, güzelliği ortaya çıkarırdık.

Bir yıl birlikte Tasarım Stüdyosu yönettik (resimlerden izlediğim kadar 1974 mezunlarının 3. sınıf Tasarım stüdyosu olmalı). Ortalık kaynıyordu.

* ODTÜ Mimarlık Bölümü 1979 Mezunu

** Ağa Han Vakfı Eski Genel Sekreteri; WorldArchitecture Kurumu Yöneticisi)

ARCH 201-202, 1972, A. Balamir Arşivi

*ODTÜ Mimarlık Bölümü Eski Öğretim Üyesi

Politik gerilim ve öğrencilerin politika dolu enerjisi çok ama çok yoğundu. Yine de onlara hayata atılınca mimarlık yapacakları inancı ile tasarımı öğretmeye çalışırdık. Beni genç bir yeni yetme gördüğünden, gerilim anlarında topu bana atardı: "Çocuklar, mimar tasarım yapar. Önce onu öğrenin. Sosyo-ekonomik konulara da gireceğiz, ben girmezsem Suha Bey muhakkak girecektir!" deyişleri ile gündemi izlerken, öğretim üyeliği sorumluluğunu hiç göz ardı etmezdi.

Okulun gönüllü fotoğrafçılık hocası idi. İsteyene on dakikada, vakti olana bıkmazsınız fotoğrafçılığın inceliklerini ve mimarlıkla olan içsen bağlantısını günlerce anlatırdı. Odasında asılı olan annesinin portresini çekerken yüzüne ışığı elindeki beyaz kağıttan yansıtarak dolaylı aldığı konuma uygun bir yaratıcı çözüm olarak övünçle anlatırdı.

Unutmadığım bir öykü ise 1972'den. Benim kocaman siyah postalımın sağ tekinin ucundaki kösele "zarif kent soylu eylemler" nedeni ile açılmıştı ve yürürken sakil, tam bir "jaws" görünümünü vermekte idi. Bana: "Çocuk, gel de sana bir yapışkan vereyim tuttur pabucunu. O tutkallı Türkiye'de bulamazsın," demişti.

Ama, unutmuş üç gün beş gün geçmiş. Ortada yapışkan yok. Ben postalsız kendimi nerede ise çıplak hissediyordum. Aklım ise bu sihirli tutkaldaki kalmıştı. Resim kağıdına aynen köpek balığı gibi ağzını açmış dişleri görünen ve hurlayan kocaman bir postal çizip kapısına asmıştım. Ertesi gün geldi, elinde kırmızı bir tüp vardı. Sevgi dolu kahkahasını atarken gözleri kaybolur, sevincini doyasıya belli ederdi: "Çok

tatlısın. Al tutkalın tamamı senin olsun. Benimle böyle ilişki kurana canım kurban," diyerek benim "Acaba Hoca'yı kızdırdım mı?" kaygıma, her türlü yaratıcılığa ve değişik tutumlara denli açık olduğuna belirtmişti.

Zaten "Something witty" onun icadı değil miydi?

Hepimizde emeği var, huzur içinde yatsın.

3 Ocak 2007

FEYYAZ BEY

SİBEL BOZDOĞAN*

Feyyaz Bey'in Bahçelievler teras katındaki evini iyi bilirim; biz de Haldun'la (Dostoğlu) karşısında, 4. Cadde'nin başındaki teras katında otururken Feyyaz Bey dürbünle bizim terasa bakardı, el sallardı. Bir gün okulda bana "sizin çamaşırlar üç gündür terasta kuruyor" deyince, çamaşırları üç gün önce asıp sonra da toplamayı unuttuğumu fark ederek yerin dibine geçmiştim. Suha'nın anılarında "mimar önce tasarım yapar; sosyo-ekonomik konulara da sonra gireceğiz" sözlerini okuyunca bana da tatlı bir biçimde sitem ettiği bir anı çok iyi hatırladım. Master programına başladığım yıl *advisor*'ım olarak ders seçimimi onaylaması gerekiyordu: mimarlık dışından çok fazla ders aldığımı görünce (o yıllarda İdari İlimlerde ve Tarih bölümünde Çağlar Keyder, Huricihan İslamoğlu ve Süreyya Farouqhi'nin dersleri benim gibi birkaç kişiyi çok cezbetmişti), "Yahu Sibel, sen eli kalem tutan birisin, ne gerek var bu derslere mimarlık dururken," gibi birşeyler söylemişti. O dersleri aldığımı hala çok memnunum ama Feyyaz Bey'in sözlerindeki "wisdom"ı da şimdi çok iyi anlıyorum. Daha sonra, ODTÜ'deki iki yıllık öğretim üyeliği dönemimde (1984-86) Feyyaz Bey'le aynı stüdyoya gitmek ve bir de hep birlikte öğrencilerle gezi yapmak kısmet olmuştu (Yaprak da vardı): Kendi neslindeki diğer hocalarımızdan ne kadar farklı, ne kadar hoş görülü ve en önemlisi dünyaya karşı ne kadar meraklı birisi olduğunu daha yakından görmüştüm o gezide, otobüste yol boyu sohbetimizi hiç unutamam. Son olarak 1999 yazında Çeşme'de ODTÜ'lüler sitesinde görmüştüm. O zaman 10 yaşında olan oğlum Sinan da vardı. Sinan kendisine bu kadar ilginç şeyleri hem de İngilizce olarak anlatan

MF Fotoğraf Arşivi

MF Fotoğraf Arşivi

A. Güzer Arşivi

bu tonton adamı, özellikle de evinin bahçesindeki köpekbalığı iskeletini hiç unutmadı (ki Feyyaz Bey kemikleri nasıl birer birer dalarak denizden çıkarttığını anlatmıştı Sinan'a). O yaz çekilmiş bir ODTÜ grup fotoğrafı iliştiyorum.

Nur içinde yatsın, hepimizin başı sağ olsun...

FEYYAZ HOCA

C. ABDİ GÜZER*

Gerçekten de çok özel bir insandı Feyyaz Hoca...

Benim de hem mimarlık, hem Fakülte, hem Çeşme yasamımda derin izleri var...

Anılarını ve mimarlık öğretilerini özetlediği 'Mimari Üzerine Söyleşiler' kitabının sonsözünde Konfüçyüs'ün "Büyük adamlar çocuk gibi düşünebilenlerdir." sözüne referans veriyor, insanın büyüdükçe çevresinin etkisi altında yeniyi arama alışkanlığının körleştiğini söylüyor. Belki de onu en iyi tanımlayan özelliklerden de biri bu. Çocuk gibi düşünmekten vazgeçmemesi. Başlangıç bölümünde ise öğrencilerden çalışkan olmaktan önce akıllı olmaya çalışmalarını beklediğini söylüyor. Gerçekten sorgulama ve akıl onun için bütün değerlerin başında gelir, küçücük detaylardan ders çıkarırdı. Bazen bir şişe mantarının biçimi, bazen bir ceket düğmesi seçimi, bazen 'vosvos'un yedek lastiğinin yerleştirilmesi üzerine dakikalarca sohbet ederdik. Hergün görerek kanıksadığımız bazı biçimlerin, bazı detayların neden öyle olduklarını sorar, arkasından bizi şaşırtan açıklamalar yapardı. Terasında olduğu gibi Çeşme'deki evi de bir dizi incelik ve

farklılıkla doluydu. Diğer evlerin aksine salonu üst katta idi, önünde rüzgar gülü ve Sibel'in bahsettiği balık iskeleti...

Öyle çok şey var ki anlatılacak...

Ben de iki adet fotoğraf ekliyorum...

Biri Çeşme, biri Ankara'dan...

Hepimizin başı sağ olsun...

RENKLİ BİR KİŞİLİK: FEYYAZ ERPİ

ENİS KORTAN**

Feyyaz'ı kaybedişimizin üzerinden günler geçti, hâlâ onunla ilgili neleri, nasıl yazacağımı düşünüyorum.

II. Dünya Harbi'nden sonra DGSA'dan yetişen ve ülkemizde çağdaş-modern mimarlığını öncülerinden olan kuşak, birer birer bizi terk ediyor. Yakın geçmişte değerli dostlarım Utarit İzgi, Melih Birsal, Haluk Baysal'dan sonra, şimdi de can dostum Feyyaz Erpi!

Feyyaz ODTÜ'ye 1967 yılında Melbourne'den öğretim üyesi olarak geldiğinde, ben orada iki yıllık hocaydım ve klasik Batı müziği tutkunu, keman çalan, gerçek bir İstanbul efendisi olan bu uygar insanla pürüzsüz ve içten dostluğumuz 40 yıl boyunca devam etti.

İstanbul Nazım İmar Bürosu'nda Luigi Piccinato'yla birlikte şehircilik ve kentsel tasarım çalışmalarından sonra, 1960 yılında Melbourne Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne bölüm başkanı olarak katılmış ve 7 yıl bu görevi başarıyla yürüttükten sonra 'sabbatical' (tatil senesi) ile 1 yılına ODTÜ'ye gelmiş ve sürekli olarak orada kalmış; ancak kısa sürelerle Kanada-Nova Scotia Teknik Üniversitesi'nde ve emekli olduktan sonra da Kıbrıs'ta

T. Aytaç Dural Arşivi

* Doç. Dr., ODTÜ Mimarlık Bölümü.

** Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Bölümü Emekli Öğretim Üyesi.

Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde dersler vermiştir.

Feyyaz Erpi, planlama, kentsel tasarım, mimarlık, endüstri ürünleri tasarımı, trafik planlaması gibi geniş bir çerçevede içinde görgü ve bilgisini geliştirmişti ki, kanımca, günümüzdeki tek boyutlu uzmanlaşmanın yetersizliğine karşın, çok boyutlu aydın bir insan olarak çalışmalar sergilemiştir.

1999 yılında yayımlanan "Mimari Üzerine Söyleşiler" kitabı, her mimarın okuması ve masasının üzerinde durması; 1980'de çıkan "Kentsel Trafik Planlaması" kitabı da, konuyla ilgilenen her aydının başvurması gereken değerli eserlerindedir. Feyyaz'ın yazı yazmaktaki ustalığı her çalışmasında görülür; onun son olarak 2005 yılında yayımladığı "Bir Yaşamdan Fotoğraflar" kitabı otobiyografisi olup, ince esprili, zevkle ve gülümsemeyle okunan güzel bir eserdir.

Üniversitelerimiz hakkında çok yerinde ve doğru bir tespiti vardı: Üniversiteler 'meslek adamı' yetiştiriyorlardı; halbuki asıl görevi toplumumuza yön verecek olan 'aydın insanlar' yetiştirmek olmalıydı. Böylece 'uzmanlar' ile 'aydınlar' arasındaki çok önemli farka işaret ediyordu.

Feyyaz'ın çok yönlü kişiliği içinde fotoğrafçılık da yer alır; günümüzdeki dijital kameralarla yapılan çekimlere rağbet etmez, onları küçümser, fakat eski Pentax'ı ile yaratıcılığını yansıtır.

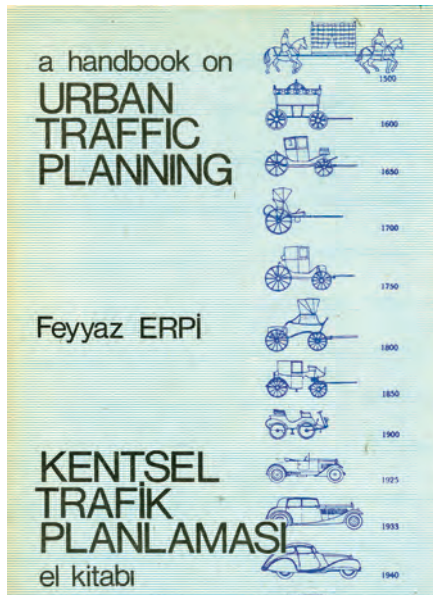
Bir gün ilginç bir olay yaşadık: O sabah Fakülte'ye "VW Steysin" otosunun üstüne, kendi icadı olan çadırı monte etmiş olarak geldi. Tabii hepimiz bu acayip varlığın etrafına toplandık; merakla inceledik! Gündüzleri seyahat ediyor, gece olunca da otosunun üstüne tırmanıp çadırda yatıyordu. Bu şekilde çok sevdiği kamping sorununa da pratik bir çözüm üretmişti!

Böylesine çok yönlü, ilginç bir kişilikle dostluğum da kolay değildi ve bu dostluk 'zıtlıkların uzlaşması' şeklinde sonuna kadar tatlı-sert devam etti. Savunduğum düşüncelere önce "Kazın ayağı öyle değil!" diye karşı çıkar, sonra kendi yorum ve üslubu ile önerdiğim şeyleri söylerdi; diğer bir deyişle aynı içeriği farklı bir biçimde anlatırdı.

Her konuda yardımımıza koşan kapı komşum, fırtınada uçan çatımızdan tutun da bozulan musluğumuzun tamirine kadar daima yanımızdaydı. Evimizde bir akşam yemeğinden sonra, yemek kültürlerimizin farklı olduğunu, kendisinin rakı içtiğini ve rakı sofrasının iki saat süreyle zevkli sohbetlerle devam etmesi gerektiğini; halbuki bizim, yemeği yarım saatte bitirdiğimizi; dolayısıyla bir daha yemeğe gelmeyeceğini söyledi... ve gelmedi!

Feyyaz'ın yokluğuna nasıl katlanacağım!

24 Ocak 2007, Ankara

FEYYAZ ERPİ**HALUK PAMİR***

Mimarlık Fakültemiz'in Değerli Mensupları,

Tam 40 yıldır (Eylül 1966'dan günümüze) tanımaktan şeref duyduğum sevgili hocam

Prof. Dr. Feyyaz Erpi 3 Ocak 2007 günü vefat etti. Allah rahmet eylesin.

Türkiye'ye döndükten sonra, öğretim üyeliğine ilk olarak bizim sınıfımızla başlamıştı. Çok organize, çok koruyucu, çok bilgili, çok sevecen ve mimarlığı sevdirmek için doğal bir kişiliği olan Erpi hocam, benim, sınıfım ve benden sonra eğittiği sınıflar ve kişiler üzerinde derin ve çok olumlu izler bıraktı. Bizlere, mimarlığın insani yüzünü gösterdi ve böylece mesleği sevdirdi diyebilirim. Öğretmenliği boyunca, bütün öğrencilerin farklılıklarına saygı duyup, herkesin gelişim eğilimine uygun bir şekilde destek vererek, ve öğrenci ile bütün ilişkilerini belgelendirerek yaşadı, bu davranış kalıplarını bizlere de öğretmeye çalıştı.

Feyyaz hocam, öğretim üyeliği yanında çok boyutlu kişiliği ile de bizlere örnek oldu. Çok iyi bir fotoğrafçı, çok iyi bir müzik kişisi ve uygulayıcısı, çok iyi bir tasarımcı, çok iyi bir deniz adamı, çok iyi bir yazar ve çok iyi bir iyi yaşam ustasıydı. Biz bunların özel olduğunu fark ediyorduk, ileri yaşlarında bütün bu boyutları sürdürebilmesinin ayrıcalıklı bir durum olduğunu anlıyorduk ve hocamızla daha yıllarca böyle devam edebileceğimizi düşünüyorduk. Ancak olmadı, beklentimize uymayan bir şekilde ve Feyyaz hocam için genç bir yaşta onu kayıp ettik. Hepimiz için yaşanması zor bir durum.

Ailesine, Fakülte'mize, mimarlık camiasına ve bütün dostlarına başsağlığı diliyorum.

Saygılarımla,

4 Ocak 2007

FEYYAZ HOCA**AYDAN BALAMİR****

Sevgili arkadaşlar; 5 Ocak günü Feyyaz Hoca'yı uğurlama töreninde söz alanların konuşma metinlerini de eklemek isterdim. Abdi Güzer'le

birlikte düzenleyeceğimiz bir anma toplantısında hepsini derlememiz mümkün olacak. Konuşmalar sırasıyla şöyle idi: Haluk Pamir, Selahattin Önür, Fatma Korkut, Enis Kortan, Tuğmaç Sayraç, Baykan Günay, Hakan Gürsu, Abdi Güzer, Aydan Balamir. Zaman elverseydi, yollamış olduğunuz mesajlardan alıntılar yapmak üzere hazırlanmıştım, olmadı. Tören sırasında Mithat Akman yanıma gelip "1974 mezunlarının onu ne kadar sevdiğini söyler misin?" deyişini hatırlayarak, o kadarını söyleyebildim. Bir de elimdekileri derleyip herkese yollamayı vaadetmiştim; şimdi bu ödevimi yerine getirirken, Feyyaz Bey'in "Mimari Üzerine Söyleşiler" adlı kitabı için 10 yıl önce hazırlamış olduğum sunuş yazısından bir bölümü ekliyorum.

MİMARLIK EĞİTİMİNDE ORTAM VE NASREDDİN HOCA TEORİSİ

Eğitim kuramcıları bir eğitim kurumundaki atmosferin, en az eğitim programının içeriği ve süreçleri kadar önemli olduğunu savunurlar. O atmosfer ki içine, kuruma karakterini veren ortamlar, insan manzaraları ve yaşantılar girer... Öğrencisi olanlar bilir; Feyyaz Hoca, atmosferin canlı tutulmasına herşeyden çok önem verendendi. Ateşli tartışmalar, müfredat dışı etkinlikler (sözelimi müzikli, tiyatrolu eskiz problemleri), öğrenciyi çeşitli kol faaliyetlerine bölmeler (ama ille de fotoğrafçılık kolu), notları öğrenciye verdirmeler, ve öğrenci kıyasıya kapışmışken kenara çekilip kıs kıs gülmeler...

Ortam canlı tutulacak, ama bu arada 'düzen' de tesis edilecektir. Masalar kaplı (isimler lütfen sağ köşeye), sigara küllükte, paltolar askıda, nükteler ince, giyim-kuşamsa biraz mimarca olacak. Kendisi de öncülük eder: masaların kaplanıp etiketlenmesine nezaret eder, stüdyoya güveç küllükler getirir (ki sırtları beyaz boyanmıştır), sınıfa askılık yaptırır, (yan yatanları kaldırır), papyon takar, iş önlüğü giyer ve her duruma uygun fıkrasını düşer... Her fırsatta, zengin Nasreddin Hoca repertuarından çoğu az duyulmuş bir şeyler bulup yakıştırır da, pek bilinen bir tanesi sanki mimarlık eleştirisinde çaresiz kalınan anlar için biçilmiştir: "haspaya da yakışıyor ama..."

Mimarlık öğrencisi, gün gelip de kendine vaaz edilen tüm normların,

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı.

** Doç. Dr., ODTÜ Mimarlık Bölümü.

Çeşme 2004, A. Balamir Arşivi

düsturların, kuralların dışına çıktığı halde sırtı sıvazlanan bir 'haspa' öğrencinin varlığı karşısında haksızlık duygusuna kapılmaz mı? Kapılmasın diye Feyyaz Hoca her proje için kriter listeleri düzenlemiş, değerlendirmeyi ölçülüp biçilir hale getirecek ne dâhiyâne cetveller geliştirmiştir! Ama haspalar hep varolmuş ve o 'nesnel' listelerle rengârenk cetvelleri altüst edivermişlerdir.

'Haspa teorisi' ile göz yumulamayacak bir şey varsa, o da şu 4-5-7H kalemlerdir. Feyyaz Hoca bir o kalemleri, bir de savruk öğrencilerin bıraktığı malzemeyi toplar, odasında bulundururdu. Biriken

T cetvelleri, gönyeler, kartonlar, gün gelir malzemesini unutan öğrencilere yarar; ama kalemler işe yaramaz olduğundan, biriktikçe birikmiş. Emekli olunca odasını bana devrettiğinde, o 'harb-i umumiye' psikolojisiyle herşeyin saklanıp sınıflandırılıp etiketlendiği çekmecelerle birlikte, 4-5-7H ganimetleri de bana kaldı. Geçip giden yıllar içinde odanın düzeni altüst oldu; giyim-kuşamda hırpanilik modası, kalemde ise H kalemleri bile aratan 0,3 'mekanikler' yerleşti.

Ama emekleriniz tamamen boşa gitmedi Feyyaz Bey. Uygunsuz kalem çeşitlerini ben de toplar oldum. Bir de bakıyorum, genç kuşaktan bazı arkadaşların ellerinde, sizin notlama cetvellerinin benzerleri, elektronik ortamda rengârenk çiçek açıyorlar...

Mart 1997

FEYYAZ HOCA

OKAN ÜSTÜNKÖK*

Tekin Hoca'yı duymamıştım. Sevgili Berrak'ın kaybının şaşkınlığı ve üzüntüsüne Tekin'le Feyyaz Hoca'ları de eklendi simdi. Rahmetli Dünder Elbruz ve Tekin Akalın bizim sınıfın ODTÜ'deki birinci yarıyıl (1961 Ekim-Ocak) tasarım stüdyosunu apar topar Amerika'ya geri dönmek zorunda kalan Switzer(?) den devralmışlardı. Doğru dürüst çizgi çizmeyi onlardan öğrendik. Kırkbeş sene olmuş... Ne ODTÜ'deki ilk yılları ne de sonrasını Berrak'sız ve Önder'siz anmak olanaksız. Canlılık doluydular, sadece birbirleri için değil hepimiz için sevgi doluydular hep. Feyyaz Hoca ve Sevgili Gönül Hanım'la birlikte yaşamak zorunda kaldığımız acı-tatlı yönetim günleri de unutulur gibi değil... Hepsinin sevgiyle anılacaklarını biliyor, hepimize başsağlığı diliyoruz.

3 Ocak 2007

* ODTÜ Mimarlık Bölümü Eski Öğretim Üyesi